

تطابق آیات نجومی قرآن با آخرین یافته‌های کیهان‌شناسی

رئیس سابق انجمن نجوم ایران ضمن تحلیل محتوای برخی آیات قرآن درباره نجوم از جمله آیات درباره آغاز و پایان جهان هستی، اظهار کرد: آیات نجومی قرآن نه تنها با یافته‌های امروزی کیهان‌شناسان و منجمان هیچ تناقضی ندارد، بلکه با آن سازگار است.

رئیس سابق انجمن نجوم ایران ضمن تحلیل محتوای برخی آیات قرآن درباره نجوم از جمله آیات درباره آغاز و پایان جهان هستی، اظهار کرد: آیات نجومی قرآن نه تنها با یافته‌های امروزی کیهان‌شناسان و منجمان هیچ تناقضی ندارد، بلکه با آن سازگار است.

به گزارش ایکننا، نشست «آیات نجومی قرآن و تحولات علم نجوم» شب گذشته، ۱۸ دی ماه، با حضور سعدالله نصیری، رئیس دانشگاه شهید بهشتی، به صورت مجازی برگزار شد.

وی در این جلسه به تبیین برخی آیات نجومی قرآن و تطابق آن با شواهد علمی پرداخت و اظهار کرد: از جمله آیاتی که می‌تواند در بحث حیات در عالم مورد توجه باشد، آیه ۳۰ سوره انبیاست که می‌فرماید: «أَوَلَمْ يَرَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ كَانَتَا رَتْقًا فَفَتَقْنَاهُمَا وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيًّا أَفَلَا يُؤْمِنُونَ؛ آیا کسانی که کفر ورزیدند ندانستند که آسمانها و زمین هر دو به هم پیوسته بودند و ما آن دو را از هم جدا ساختیم و هر چیز زنده را از آب پدید آوردیم آیا [باز هم] ایمان نمی‌آورند».

وی افزود: آنچه در آخرین مدل استاندارد کیهان‌شناسی می‌شناسیم این است که عالم در یک نقطه تکین قرار داشته و در اثر انفجاری منبسط شده است و به یک جایی رسیده است که این محیط همگن تکه پاره و ناپایدار شده است و این تکه پاره‌ها دوباره ناپایدار شدند. تشکیل ستارگان و کهکشان‌ها و ساختارهای دیگر عالم بر اثر این ناپایداری است. یکی از تئوری‌های مقبول برای ایجاد ستارگان و کهکشان است. اینکه آیه می‌گوید اینها یک محیط پیوسته بودند و ما آنها را از هم جدا کردیم، واقعاً تعبیر زیبایی است؛ یعنی آسمان و زمین محیط پیوسته بودند که در اثر ناپایدار شدن اجرام را ایجاد کرده است. پایان عالم و مسئله چگالی بحرانی

نصیری در ادامه به بحث درباره پایان عالم پرداخت و گفت: در مورد هر کدام از این آیات می‌شود یک کتاب نوشت. خود من چندین کارتن مطلب درباره این آیات دارم که می‌شود آنها را تدوین کرد. آیه ۱۰۴ سوره انبیا می‌فرماید: «يَوْمَ تَطْوِي السَّمَاءَ كَطَيِّ السِّجِلِّ لِلْكُتُبِ كَمَا بَدَأْنَا أَوَّلَ خَلْقٍ نُعِيدُهُ وَعَدًّا عَلَيْنَا إِنَّ كُنَّا قَاعِلِينَ؛ روزی که آسمان را همچون در پیچیدن صفحه نامه‌ها در می‌پیچیم همان‌گونه که بار نخست آفرینش را آغاز کردیم دوباره آن را باز می‌گردانیم وعده‌داریم؛ ای است بر عهده ما که ما انجام‌دهنده آنیم». کلمه «سجل» آشناست. این فرمان‌هایی که در قدیم پادشاهان می‌دادند و باز می‌شد و وقتی رها می‌کردی جمع می‌شد سجل می‌نامیدند. در واقع یک مثال از یک عالمی است که تحت نیروی فنر برمی‌گردد. نیروی فنر یکی از مدل‌های ارائه شده برای عالم است؛ یعنی عالم از یک نقطه چگال تکین منفجر شده است، فعلاً منبسط می‌شود تا یک زمانی این انبساط برمی‌گردد. ببینید، آیه می‌فرماید «كَمَا بَدَأْنَا أَوَّلَ خَلْقٍ نُعِيدُهُ»؛ یعنی به همان جایی که روز اول بود برمی‌گردانیم.

رئیس دانشگاه شهید بهشتی ادامه داد: ما چگالی واقعی عالم را نمی‌شناسیم. یک پارامتر بحرانی به نام چگالی بحرانی عالم داریم. اگر چگالی واقعی عالم یعنی آنچه در عالم وجود دارد، بیشتر از این چگالی بحرانی باشد عالم الی الابد ادامه ندارد؛ اگر چگالی واقعی عالم از چگالی بحرانی کمتر باشد، الی الابد انبساط ادامه خواهد داشت. چگالی که تا امروز مشاهده شده است کمتر از چگالی بحرانی است؛ یعنی اگر آنچه مشاهده شده است چگالی واقعی عالم باشد عالم الی الابد منبسط خواهد شد و این حرف که عالم به نقطه اولش برمی‌گردد می‌تواند غلط باشد. در حالی که کیهان‌شناسان و منجمین معتقدند آنچه از ماده عالم مشاهده می‌کنیم، در حدود ده درصد ماده عالم است. بحث ماده گمشده یا ماده تاریک همین است که مدت‌ها ادامه دارد و تاکنون حل نشده است. به نظر می‌آید بیشتر این درست باشد که چگالی واقعی عالم بیش از چگالی بحرانی است و لذا به احتمال زیاد این عالم روزی برخواهد گشت.

وی یادآور شد: این حرکت نوسانی عالم هم دقیقاً تحت نیروی فنر است، چون انبساط و انقباض دقیقاً مثل نیروی فنر عمل می‌کند؛ یعنی نیروی جاذبه چنین نقشی دارد. اگر شما در زمین یک چاهی حفر کنید که از آن طرف زمین درآید و یک توپی را رها کنید، این توپ در این چاه حرکت نوسانی انجام می‌دهد و دقیقاً نیرویی که به آن وارد می‌شود نیروی فنر است. با این توضیحات روشن شد برخی از آیات قرآن که امروز برای شما خواندم و توضیح دادم با یافته‌های امروزی کیهان‌شناسان و منجمان هیچ تناقضی ندارد، بلکه با آن سازگار است. بی‌اعتنایی به میراث علمی و فرهنگی کشور

وی در ادامه به توضیح درباره ضرورت حفظ تراث اسلامی در حوزه نجوم پرداخت و اظهار کرد: گذشته ما به ویژه تمدن اسلامی ما تمدن بسیار غنی است. جمع آوری این آثار ارزشمند و به دست آوردن نکات ارزشمندی که منجمین دوران اسلامی ایرانی ما و حتی قبل آن لابلای متون خلق کردند، کاری ضروری است، ولی نه تنها این کار انجام نمی شود بلکه در حوزه های دیگر هم همین طور است؛ یعنی ما به طور کل از موارث فرهنگی مان خیلی کم مراقبت و مواظبت می کنیم. آثار بسیار ارزشمندی داریم که از آنها مراقبت خوبی نمی کنیم؛ برای مثال، رصدخانه مراغه که به همت خواجه نصیر تأسیس شده بود حدود سیصد سال در جهان بی رقیب بوده است و حدود صد و بیست منجم و افراد مرتبط با مطالعات نجومی در آن رصدخانه کار می کردند. الآن در داخل کشور ما رصدخانه ای با این جمعیت نداریم، ولی رصدخانه مراغه چنین هیبتی داشته است.

رئیس سابق انجمن نجوم ایران در پایان گفت: ما حتی یک مطالعه جامع درباره این رصدخانه نداریم. باید مطالعه وسیعی درباره ابزارآلات، ساختمان و روش ها و مدل هایی که آنجا کار می شده داشته باشیم. این حرف بزرگی است که شش نفر از منجمان ما ثبت جهانی شدند و جزء مشاهیر عالم هستند. حوزه های دانشی زیادی مثل حوزه نجوم داریم که به آن ها خیلی بی مهر هستیم. باید وقت بگذاریم و آثار بزرگان آن حوزه را تدوین کنیم؛ البته دنیا برای نجوم ما احترام خاصی قائل است و من در هر نشست جهانی شرکت می کنم به خاطر نیاکان ما احترام خاصی داشتیم. آنهایی که اهل علم و دانش هستند رقابت سیاسی با ما ندارند و به ما و فرهنگ ما احترام می گذارند. بنابراین می ارزد ما به چندین دانشجو درباره تاریخ علم نجوم رساله بدهیم و اساتید ما وقت بگذارند تا این گردآوری و تحقیق انجام شود.